

СОН ЯК СРОДАК АДЛЮСТРАВАННЯ РЭЧАІСНАСЦІ Ў ДРАМАТЫЧНАЙ ПАЭМЕ ЯНА БАРШЧЭЎСКАГА “ЖЫЦЦЁ СІРАТЫ”

С. М. Тычына

Навуковы кіраўнік – к.філал.н., дацэнт *М. В. Хаўстовіч*
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Выкарыстанне матываў сну ў творчасці пісьменнікаў-рамантыкаў дае падставы лічыць яго адным з прыёмаў у мастацкай літаратуры XIX ст. Гэта мы імкнёмся даказаць на прыкладзе такога твора Яна Баршчэўскага як драматычная паэма “Жыццё Сіраты”.

На творцаў славу тага беларускага рамантыка мелі істотны ўплыў фальклорныя традыцыі. З гэтай прычыны сон у драматычнай паэме “Жыццё Сіраты” выступае ў якасці сувязнога паміж нашым і “тым” светам. (Прывіды, здані, душы мёртвых з’яўляюцца ў снах герояў. Духі таксама наведваюць з пэўнымі мэтамі зямлю менавіта ноччу, калі ўсе паглыбляюцца ў свае мроі.) Сон у творы – гэта прыемныя ўспаміны, прыемныя перажыванні альбо наадварот (для кепскіх, хцівых людзей). Гэта таксама і спакой, найлепшы адпачынак, крыніца, якая сілкуе, падмацоўвае герояў. Сон – гэта краіна характава, чароўнага шчасця, нешта накшталт раю. (У дадзеным выпадку аўтар звяртаецца да яго месці сну, як да жывога, літасцівага духа, які валодае незвычайнымі скарбамі.) Пры дапамозе абдымак Марфея Ян Баршчэўскі характарызуе сваіх персанажаў. (Гультаі спяць, не ідуць на імшу, а для несумленых, дрэнных людзей альбо для людзей занепакоеных, устурбаваных нечым, сон з’яўляецца недасяжнай марай.) Ноч і яе служба сон ствараюць атмасферу таемнічасць, казачнасці, а разам з тым трывогі, прыгнечанасці ў “Жыцці Сіраты”. Даволі часта пэўныя прадметы, з’явы, уласцівасці падаюцца пісьменнікам праз параўнанне са сном. Пры дапамозе сну паказваецца здольнасць нянькі Ганны суперажываць, яе паразуменне з Сіратой. А таксама залежнасць спакою служак ад душэўнага стану іх гаспадара. Сон – жаданы сродак забыцця, які прагнуць героі альбо зычаць тым, каго сапраўды любяць. Сон – гэта смерць. Сон – казачны край, а вар’яцтва Сіраты нагадвае падарожжа ў гэты край. Увогуле, яе шаленства, бачанне таго, што не відно іншым, нагадвае начныя мроі (сны).

Такім чынам, нягледзячы на тое, што сон не з’яўляецца галоўным героем драматычнай паэмы Яна Баршчэўскага, ён усё ж такі займае пачэснае месца ў творы (там нават ёсць заклік шанаваць сон і своеасаблівая невялічкая ода яму) і выкарыстоўваецца пісьменнікам як сродак адлюстравання рэчаіснасці, сродак паказу сваіх уласных адчуванняў і задум – таго, што ён хацеў паведаміць нам.

КОЛЕРАКОДЫ ЗЯЛЁНЫ – GRÜN У РАМАНЕ І. ШАМЯКІНА "СНЕЖНЫЯ ЗІМЫ" І ЯГО ПЕРАКЛАДЗЕ НА НЯМЕЦКУЮ МОВУ

М. М. Уласава

Навуковы кіраўнік – канд. філал. навук, дацэнт *І. А. Гапоненка*
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Вывучэнне колераабзначэнняў з’яўляецца актуальнай навуковай задачай, паколькі ў беларускай лінгвістыцы гэтая тэма распрацавана недастаткова, асабліва ў супастаўляльным аспекце. Аб’ектам нашага даследавання стаў раман І. Шамякіна “Снежныя зімы” (Зб. тв. у 6 т. Т. 5. Мн., 1979) і яго пераклад на нямецкую мову: I. Schamjakin. Das Bekenntnis (Berlin, 1972), прадметам даследавання – лексемы з колеравым значэннем. У дадзеным паведамленні мы разгледзім паралельныя колеравыя коды *зялёны* – *grün* і іх элементы ў арыгінале і перакладзе ў семантыка-стылістычным аспекце.

Пры аналізе арыгінальнага і перакладнага тэкстаў зафіксавана 8 выпадкаў ужывання колеракода *зялёны* і 10 выпадкаў – колеракода *grün*. Колеравы код *зялёны* прадстаўлены лексэмамі *зялёны*, *заселянець*, *пазелянелы*, колеракод *grün* рэалізуецца лексэмамі *grün* ‘зялёны’, *grünen* ‘зелянець’ і спалучэннем *grün werden (geworden)* ‘зелянець (пазелянелы)’. Прыметнік *зялёны* ва ўсіх пяці выпадках ужыты ў прамым значэнні (з апелятывамі *клён*, *кіпарыс*, *куртка* і